

เทศน์เช้า วันที่ ๑๘ ธันวาคม ๒๕๔๗

พระอาจารย์สงบ มนฺตฺสฺนฺโต

ณ วัดสันติธรรมาราม ต.คลองตากต อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

คนเราเวลาเกิดมามันอยู่คนละสถานะ สถานะ เห็นไหม พระพุทธเจ้าสอนนะ สอนเรื่องความไม่ประมาทกับสอนเรื่องปัจจุบัน ความไม่ประมาท ถ้าเราไม่ประมาท เราอยู่กับปัจจุบันตลอดไป มันจะเป็นประโยชน์กับเราตลอดไป แต่เรามันไม่อยู่กับปัจจุบันไง เพราะเมื่ออยู่กับปัจจุบัน เห็นไหม เวลาเด็กเพิ่งเกิดมานี้อากาศยังอีกยาวไกล ยังมาเป็นหนุ่มเป็นสาวขึ้นมาในอากาศอีกยาวไกล มันหมายถึงไปอนาคตหมดคนละ มันไม่อยู่กับปัจจุบันเลย มันหมายถึงไปอนาคต เห็นไหม แล้วก็สังสมไว้เพื่ออนาคต เพราะอะไร เพราะกลัวตัวเองจะทุกข์จะยาก ทุกคนกลัวตัวเองจะทุกข์จะยากก็มองไปที่อนาคต เห็นไหม ในปัจจุบันนี้มันเลยเปลว ปล่อยไป มันไม่เห็นภัย

ถ้าเราเห็นภัยในปัจจุบัน เห็นไหม ปัจจุบันนี้ เราแก้ไขที่ปัจจุบันนี้เพราะอะไร เพราะเวลาศรัทธาที่มันศรัทธาที่ปัจจุบันนี้ เวลาเราศรัทธาที่มีศรัทธามากเลย แต่ถ้าเราไม่ศรัทธา นะ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ใหม่ๆ เห็นไหม เวลาไปเผยแผ่ธรรม มีคฤหัสถ์เจอ “ใครเป็นศาสดาขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า”

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอก “เราเป็นศาสดาเอง เราตรัสรู้ด้วยตนเอง”

ไม่เชื่อ สายหน้า แล้วเดินหนีไปเลย เห็นไหม แม้แต่เดินชนองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ยังไม่ฟังองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเลย เพราะอะไรล่ะ เพราะมันไม่ศรัทธา มันไม่มีความเชื่อ มันไม่เปิด นี่เหมือนกัน ถ้าเราไม่ศรัทธา เราใช้ชีวิตทางโลกสิ แต่สังเกตได้ไหม เวลาเราศรัทธา เราศรัทธา เราเชื่อในศาสนา เรามีความกระวนกระวาย เราอยากจะประพฤติปฏิบัติมาก ตอนนี้นั้นมันเป็นปัจจุบันนี้ ถ้าปัจจุบันมันเปิดอย่างนี้ เห็นไหม ภาชนะมันเปิดขึ้นมา เราต้องชวนชวย เราต้องจริงจัง เราอย่าให้กาลเวลามันล่วงไป

กาลเวลาล่วงไป ว่าเวลานี้ชีวิตยังมีอีกยาวไกล อีกยาวไกลนะ ถึงที่สุดแล้วไม่ยาวไกล เพราะโลกนี้พิสูจน์กันแล้ว เป็นพันๆ ล้านปีนะ โลกพิสูจน์กันอย่างนี้ แล้วมันก็แปรปรวนตลอดเวลา สิ่งที่เป็นพันๆ ล้านปี เห็นไหม เราอยู่ในปัจจุบัน มันก็เหมือนกับจากอดีต อนาคตไป มันก็เหมือนกับปัจจุบันนี้ มันก็มีเท่า สิ่งที่มีเท่านี้ เห็นไหม มันถึงแก่ที่ปัจจุบันนี้

ธรรมในปัจจุบันนี้คือย้อนกลับมาที่ความรู้สึกอันนี้ ทุกข์เวลาเกิด เกิดที่นั่นนะ เวลาหาความสุขกัน หาความสุขที่ไหน เวลาทุกข์ ทุกข์เกิดที่ใจ ทุกข์ สุขเกิดตรงทุกข์ๆ นั่นนะ ตรงไหนที่มันทุกข์ สุขมันจะเกิดตรงนั้นนะ ตรงที่มันทุกข์เพราะอะไร เพราะจิตใจมันแบกหามไป ถ้าจิตใจมันแบกหาม เห็นไหม เวลาเราหาปัจจัย ๔ เราหาความมั่นคงของชีวิต เราหาสิ่งต่างๆ ที่ว่าอนาคตเพื่อความมั่นคงของเรา สิ่งนี้มันเป็นที่อาศัย มันยังไม่ได้ใช้ คุณเงินทองสิ เงินเราสะสมไว้ในธนาคารนะ เราใช้มันไหม? เราไม่ได้ใช้มันหรือ เรายังไม่ถึงเวลาที่ใช้มัน

แต่ในปัจจุบันนี้เวลาทุกข์ขึ้นมา มันทุกข์ในปัจจุบัน มันทุกข์ในหัวใจตรงนี้ มันทุกข์ตรงเกิดที่มันทุกข์ๆ ตรงใจนี้ แล้วถ้ามันจะสุข มันจะสุขตรงนี้ไง ถ้ามันจะสุขตรงนี้มันจะเข้าไปอย่างไร เข้าไปให้ความทุกข์ เห็นไหม หากความสุขพลิกขึ้นมาให้เป็นความทุกข์ได้ พลิกจากความทุกข์ให้เป็นความสุขได้ ถ้ามันพลิกในหัวใจขึ้นมา ธรรมมันถึงละเอียดอ่อนอย่างนี้ แต่การละเอียดอ่อนอย่างนี้มันต้องอาศัยการบำเพ็ญ

สิ่งที่บำเพ็ญ เห็นไหม องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าถึงบอกว่า ปรารถนาเป็นองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า พุทธภูมิต้องบำเพ็ญมา เราก็เหมือนกัน ถ้าเราไม่ได้บำเพ็ญมา เราไม่มีความเชื่อมา เราจะไม่มีโอกาสอย่างนี้หรือ โอกาสอย่างนี้ เห็นไหม ลูกเกิด ลูกมามีดีไปสวามาสว่างไปมีดี ลูกพาเรามาได้ เราพยายามจะชักชวนลูกมาก็ได้ สิ่งนี้มันเป็นโอกาสนะ โอกาสของแต่ละบุคคล มันจะมีบุญกุศลสร้างสมกันไป ถ้าสร้างสม มันจะดังไปนะ

ถ้าเราคิดถึง เห็นไหม เวลาคิดถึง ความคิดอันนี้มันเกิดจากอะไรล่ะ? มันเกิดจากความผูกพันไง สิ่งที่มีความผูกพันมันเกิดจากกรรมไหนล่ะ มโนกรรมนะ กรรมอันละเอียด กรรมอันอย่างหยาบๆ เห็นไหม การทำลายกัน การถ่มถุยกัน นี่เป็นการทำลายกันอย่างหยาบๆ แต่ความคิดเห็นไหม ความคิด ถ้าเราคิด เรามีศรัทธาความเชื่อ มโนกรรมสิ่งนี้มันเป็นบวก สิ่งที่เป็นบวกจากภายใน สิ่งที่ศรัทธาอย่างนี้มันเกิดขึ้นมา เราต้องรีบไป เรื่อยๆ ให้ชีวิตนี้เนิ่นยาวไกล

ชีวิตนี้ เห็นใหม่ สิ่งนี้โอกาสของเรามันไม่แน่นอน ความไม่แน่นอนของชีวิต เห็นใหม่ เวลาคนศรัทธามาก เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าออกบิณฑบาต “ชีวิตนี้เวลาหายใจเข้า และหายใจออกมันจะตายได้” ขอฟังธรรมไป ขอฟังธรรมเพราะกระหายมาก แต่เรานี่ เวลาเรามี ศรัทธาแล้วเราจะทำของเราได้ใหม่ ถ้าเราทำของเราได้ เราจะโทษใครล่ะ เราจะโทษกรรมไม่ได้ เลย ธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า คือ สมาธิ ปัญญาอย่างนี้มันจะเกิดขึ้น สิ่งนี้มันเกิดขึ้นมาจากใจทั้งหมดเลย แต่สิ่งที่กิเลสในหัวใจมันขับไสไป

ถ้ากิเลสในหัวใจมันขับไส มันขับดันออกมา สิ่งที่ว่าเวลาเราประพฤติปฏิบัติ เราพยายามจงใจทำของเรา แล้วมันไม่ได้ผล ไม่ได้ผลนี้มันเกิดจากตรงนี้ต่างหากล่ะ เกิดจากกิเลสตัดหาความทะยานอยากของเรามันขัดขวาง เห็นใหม่ มันเหมือนกับเชื้อโรคนะ เชื้อโรคไปอยู่ในร่างกาย ถ้าเราจะเข้าไปฆ่าเชื้อโรค เราจะเอายาเข้าไปในร่างกายนั้น มันต้องกินเข้าไป เห็นใหม่ กินเข้าไปหรือ ฉีดยาเข้าไป แต่หัวใจนี้อะไรจะเข้าไป เพราะมันขับออกตลอดเวลา

ธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเหมือนยาไป ถ้าเราจะเอายานี้เข้าไปในหัวใจ เราจะทำอย่างไร ทำอย่างไร องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอกเป็นผู้ชี้ทาง เห็นใหม่ เราถึงต้องมีศรัทธาความเชื่อแล้วย้อนกลับมา ต้องให้เห็นคุณค่าของชีวิตนี้ไป ถ้าเราเห็นคุณค่าของชีวิตนี้ เราจะไม่ปล่อยยให้วันคืนล่วงไปๆ นะ

หลวงปู่ฝั้นพุดไว้น่าสนใจมาก “หายใจทิ้งเปล่าๆ นะ” ลมหายใจเข้าและลมหายใจออกมีประโยชน์มาก แต่เราหายใจทิ้งเปล่าๆ แต่นี้ผัดวันประกันพรุ่งไป วันแล้ววันเล่าๆ แม้แต่ลมหายใจเข้าและลมหายใจออกยังทิ้งเปล่าๆ เลย ถ้าเรามีสติ เรากำหนดสิ่งนี้ขึ้นมา อันนี้เป็นประโยชน์มาก เวลาทำบุญกุศล เห็นใหม่ เราสร้างบุญกุศลขึ้นมา มันเป็นอามิส แต่ในการปฏิบัติบูชา จิตมันสัมผัส

ถ้าจิตมันสัมผัส จิตนี้สัมผัสกับความรู้สึกทั้งหมด นี่ปฏิบัติบูชาถึงประเสริฐที่สุด ทำบุญกุศลมหาศาลขนาดไหน องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าสละ เห็นใหม่ พระवेशนดรสละลูก สละเมีย สละทั้งหมดเลย แต่เวลามาเกิดเป็นเจ้าชายสิทธัตถะ ก็ต้องออกประพฤติปฏิบัติ ๖ ปี เห็นใหม่ จะทำบุญมากทำบุญน้อยขนาดไหน ถึงที่สุดแล้วถ้าไม่ได้ปฏิบัติบูชา ไม่ได้ปฏิบัติเพื่อขัดเกลา กิเลส มันก็จะต้องเกิดต้องตาย

เวลาความทุกข์ ความทุกข์ๆ เรามั่นกันว่าทุกข์มากๆ เห็นใหม่ ทุกข์เกิดขึ้นเพราะมีชาติ ชชาติปี ทุกข์ ทุกข์ อริยสัจเรื่องของทุกข์ เริ่มต้นจากเกิดชาติ เห็นใหม่ แล้วชราคร่ำคร่ามีความเจ็บไข้

ได้ป่วย ถึงที่สุด การพลัดพรากจากสิ่งที่รักก็เป็นทุกข์ การพลัดพรากสิ่งต่างๆ ก็เป็นทุกข์ สิ่งที่เป็นทุกข์ เห็นไหม แต่เวลาเราสละทานไป มันพลัดพรากไหม เป็นทุกข์ไหมล่ะ เวลาเราสละทานของเราออกไป สิ่งนี้ก็พลัดพราก แต่มันเป็นความพอใจใจ ความพอใจเพื่อจะตัดแปลงตนใจ

สิ่งที่ตัดแปลงตน การพลัดพรากเพื่อจะเข้าไปแสวงหาสิ่งอันหนึ่ง การพลัดพรากจากอารมณ์ความรู้สึกอันนี้ เราควรจะพลัดพรากไป สิ่งที่มีมันทำให้เราเกาะเกี่ยวให้เกิดเป็นความทุกข์ เห็นไหม เราคิดถึงสิ่งใดแล้วเป็นความทุกข์ เราคิดถึงสิ่งใดที่มีมันเป็นความอาลัยอาวรณ์ เราพยายามจะสละมันออก แต่ทำไมเราคิดตลอดเวลาละ สิ่งที่อยู่ยากจะคิด มันก็ลืม สิ่งที่อยู่ยากจะลืม มันก็คิดเห็นใหม่ เพราะกิเลสมันตรงข้ามกับธรรม

สิ่งที่ตรงข้ามกับธรรม ธรรมก็ความพอใจ สิ่งที่เป็นบุญกุศล นี่มันจะลืม สิ่งที่เราไม่พอใจ มันจะคิดอยู่ตลอดเวลา นี่เวลาประพฤติปฏิบัติ เวลาจะปฏิบัติธรรมมันก็ไม่ได้ผล เพราะกิเลสมันจับใส่ เวลาเราคิดถึงสิ่งที่เป็นประโยชน์ กิเลสมันป้อนเข้ามา มันก็เป็นพิษทั้งหมดเลย สิ่งทีกิเลสป้อนให้กับใจกินนะ มันป้อนให้กับใจกิน แล้วใจนี้มันหิวโหย มันถึงกินอาหารโดยที่ว่ามันไม่รู้เรื่องของมันเลย มันไม่รู้เรื่องเพราะมันเป็น อวิชชาปกคลุมอยู่ มันเลยกลายเป็นความไม่รู้เรื่องของมัน เห็นไหม เหมือนเด็กๆ ที่เขาไม่เข้าใจสิ่งใด เขาก็เที่ยวเล่นไปวันหนึ่งๆ ตามประสาของเขา แต่ถ้าเป็นผู้ใหญ่ขึ้นมา ชีวิตนี้มันมีคุณค่าอยู่ขนาดไหน เขาก็ต้องประกอบสัมมาอาชีพของเขา เห็นไหม นี่เป็นคฤหัสถ์

แต่ผู้ที่ปฏิบัติเวลามีศรัทธาความเชื่อขึ้นมา ย้อนกลับมา ออกประพฤติปฏิบัติ เป็นนักรบ ยิ่งเห็นคุณค่าของชีวิตใหญ่เลย คุณค่าของชีวิต คุณค่าของเวลา ถึงต้องการสงวนเวลามาก ถึงต้องการหาที่สงบสงัด ถึงต้องออกวิเวก ออกไปคนเดียว เห็นไหม เพื่อต้องการเวลาอันนี้เข้ามาชำระสิ่งที่ว่า ต้องการให้หัวใจมันปลดเปลื้องไป ความปลดเปลื้องของใจนี้มันละเอียดอ่อนเข้ามา เพราะมันมีความเชื่อมีความศรัทธาของมันขึ้นมา สิ่งทีศรัทธาขึ้นมา มันถึงออกแสวงหา ออกธุดงค์วัตร ออกป่าออกเขาหาใคร? หาใจตัวเองนี่หาแสนยากนะ

แล้วเวลาหาคนอื่น เห็นไหม เราจะรับรู้ เราจะมีปัญญามาก เราจะเท่าทันคนอื่นทั้งหมดเลย แต่เราแพ้ตัวเองตลอด เราแพ้ตัวเองตลอดนะ แต่ถ้าเราชนะตน เราชนะเรา ส่วนอื่น คนอื่น เรื่องของสังคม เรื่องของโลกเขาเป็นอย่างนั้น สิ่งนี้เป็นสภาวะแบบนั้น สภาภกรรม ประเทศชาติ เวลาลดค่าเงินบาท ทั้งประเทศโดนทั้งหมดนะ นี่สภาภกรรม สังคมเป็นแบบนั้น ถ้าสังคมดี เห็นไหม

อย่างที่ว่าสังคมดี ฝนฟ้าตกต้องตามฤดูกาล แต่ถ้าสังคมนั้นมีปัญหาขึ้นมา เพราะสังคมเรามองกัน
ได้แต่ว่าสังคม เรามองแต่มนุษย์ไ้

แต่ถ้าเรามีตา เห็นไหม สังคมนี้นี้ประกอบไปด้วย จักรวาล ประกอบด้วยวิญญูะ ประกอบด้วย
เทวดา อินทร์ พรหม ถ้าผู้ใดทำคุณงามความดี ทำไมพวกศาสนาอื่นๆ เขาถึงต้องมีการเช่น ต้องมี
การไหว้ ต้องมีการเคารพบูชาสิ่งนั้นล่ะ นี่ก็เหมือนกัน ถ้าเราปฏิบัติบูชาของเรา ถ้าเราปฏิบัติดี เรา
อยู่ที่ไหน คนดี เห็นไหม เวลาสวดขอฝน “ฝนจงตกมาเถิด” นี้เราก็พูดได้ ใครก็พูดได้ ภาษบาลินะ
“ฝนจงตกมาเถิด ผู้มีศีลมีธรรมได้มุงได้บังดีแล้ว ตกมาเถิดๆ” นี้ผู้ที่มีศีล เห็นไหม สวดมนต์ขอฝน
ฝนก็ตกต้องตามฤดูกาล

แต่ถ้าเราขอฝนของเรา เราได้ฝนของเราไหมล่ะ เพราะอะไร เพราะเราอยากได้ เราต้องการ
แต่ผู้มีศีลไม่ต้องการสิ่งนั้น ผู้มีศีลต้องการประพฤติปฏิบัติ แต่ในเมื่อโลกเขามีความทุกข์ความยาก
ของเขา ก็เจือจานตามโลกไปสภาวะแบบนั้น สภาวะแบบโลกเพื่อให้โลกนี้เขาอยู่กันไ้ไง สังคม
สภาวะธรรมเป็นสภาวะแบบนั้น โลกเป็นแบบนั้น

ถ้าเราชนะเราไ้ เราชนะคนไ้ สิ่งนั้นมีอยู่สภาวะแบบนั้น ถ้าเป็นคุณประโยชน์ก็จะเป็น
คุณประโยชน์ ถ้าเป็นโทษ เป็นบาปกรรม เป็นอกุศลของสังคม สภาวะแบบนั้น เราก็ไม่เดือนร้อน
ไม่เดือนร้อนไปกับใจเขา กับความสภาวะอย่างนั้น อาศัยสิ่งนั้นอยู่ไ้ เห็นไหม อยู่กับโลกโดยไม่
ติดโลกไ้ ถ้าเราอยู่กับโลกโดยแบกโลก เราต้องการโลกไ้เป็นอย่างที่เราต้องการ เราต้องการโลก
ไ้เป็นอย่างที่เราต้องการ...ถูกต้อง เราต้องการสิ่งที่เป็นคุณประโยชน์ ต้องการให้โลกสังคมมี
ความสุข เราก็ต้องการ แต่ในเมื่อกรรม สภาวะมันเป็นแบบนั้น ก็ต้องปล่อยให้สภาวะเป็นแบบนั้น
เห็นไหม เราช่วยเหลือไ้โดยสุดความสามารถ

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าห้ามญาตินะ ญาติฝ่ายพ่อกับฝ่ายแม่ทำสงครามแย่งน้ำกัน
เห็นไหม องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไปห้ามครั้งแรก ห้ามไ้ ครั้งที่สองก็ห้ามไ้ ครั้ง
สุดท้ายมันเป็นกรรม เห็นไหม ก็ต้องปล่อยให้ญาติข้างพ่อข้างแม่รบกันไป ล้างจนหมด เวลาไป
ห้ามญาติ นี้ถามนะ ถามเตือนสติก่อน “ชีวิตนี้กับน้ำ อันไหนมีคุณค่ากว่ากัน ชีวิตนะ ชีวิตของเรา
กับน้ำ อะไรมีคุณค่ากว่ากัน”

“ชีวิตนี้มีคุณค่ามากกว่ารับ” กลับ เลิกกันไป

คนที่สองมาก็ไปห้ามอีก ถึงสุดท้ายแล้วก็ต้องรบกัน เพราะว่าเขาต้องการน้ำทำนาไป เห็นไหม สังคมเจอสภาวะแบบนี้ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าก็ช่วยเหลือสุดความสามารถ แต่กรรมมีสภาวะแบบนี้ ญาติข้างพ่อข้างแม่ก็ต้องรบกัน รบกันเพื่อแย่งชิง มีสงครามแย่งน้ำไป นี่สภาวะโลกเป็นแบบนี้ ช่วยเต็มที่ แต่ถ้าช่วยไม่ได้ สภาวะกรรมมันก็เป็นสภาวะแบบนี้ เราถึงต้องย้อนกลับมา ย้อนกลับมาที่หัวใจของเรา ย้อนกลับมาดูใจของเรา ถ้าเราเอาใจของเราไว้ได้ สิ่งสภาวะแบบนี้ เราไม่ถึงกับต้องแบกโลก

แต่ถ้าเป็นผู้ชี้นำ เห็นไหม เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าปรินิพพาน พระอานนทน์ระรำพึงรำพัน “ดวงตาของโลกดับแล้ว”

ในสมัยพุทธกาลนะ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามีชีวิตอยู่ เขาจะทำอะไรก็แล้วแต่ พระเจ้าพิมพิสาร พระเจ้าปเสนทิโกศล จะทำอะไรก็ตามองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า นี่ดวงตาของโลกไป เป็นกษัตริย์นะ เวลาจะออกนโยบาย จะทำสิ่งใด ตามองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าก่อน “ทำอย่างนี้ๆ จะประสบความสำเร็จไหม อย่างนี้จะไปรอดไหม”

นี่ถามองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าทั้งหมดเลย องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าจะบอกตามข้อเท็จจริงว่า บางอย่างก็ทำได้ บางอย่างก็ไม่ถึงกาลไม่ถึงเวลา บางอย่างทำอย่างนี้ไปแล้ว จะไม่เป็นประโยชน์ ก็ต้องใช้วิธีเตือน เห็นไหม

นี่ดวงตาของโลกเวลาดับแล้ว พระอานนทน์ร้องได้รำพันนะ พระโศคาบัน องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าปรินิพพานนี่ร้องไห้ นะ อาลัยอาวรณ์ว่า “องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าปรินิพพานไปแล้ว เรายังมีกิเลสอยู่” ต้องการคนชี้นำอยู่ เห็นไหม ผู้ที่ไม่ประมาทไป ผู้ที่จะชวนชวนไป องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าปรินิพพานไปแล้ว พระอานนทน์ก็ประพฤติปฏิบัติถึงที่สุดนะ

นี่ก็เหมือนกัน ถ้าเราเอาสิ่งคติเตือนใจอย่างนี้ มองสังคม มองทุกอย่าง มองแล้ววางไว้แล้ว เอาตัวเราคนเดียว เอาตัวเราคนเดียวพ้นออกไปจากกิเลส หรือเข้าใจความเป็นไปของใจแล้ว เราจะเป็นประโยชน์กับเขาบ้าง เป็นประโยชน์กับเขาบ้างต่อเมื่อเขาต้องการ ถ้าเขาไม่ต้องการ ก็ไม่ต้องเป็นประโยชน์กับใคร เพราะเราเป็นประโยชน์กับตัวเองพอแล้ว เราจะให้คนอื่นเชื่อเรา เป็นไปไม่ได้หรอก เจริญนี้มีสองด้านทั้งหมด ไม่มีใครเชื่อใคร องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ายังโดน

ติเตียน ยังโดนเจ้าลัทธิต่างๆ ทำลายทั้งหมด ทำลายทั้งหมด เห็นไหม แม้แต่เป็นองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้านะ แล้วเราเป็นใคร เราจะไปแบกโลกทั้งโลก เป็นไปไม่ได้หรอก

เราจะต้องรักษาตัวเราเองไว้ก่อน แล้วสิ่งใดที่เป็นประโยชน์ เอาตรงสิ่งที่เป็นประโยชน์เท่านั้น สิ่งที่เป็นโทษ วางมันไว้ เขาจะติฉินนินทาก็วางไว้ ไม่สนใจๆ เพราะเราจะทำอย่างนั้นแล้ว เราจะสร้างประโยชน์ไม่ได้ เราจะทำงานของเราไม่ได้นะ เราจะสร้างประโยชน์ของเรากับโลกนี้ไม่ได้เลย ถ้าเราไปติดคำติฉินนินทาที่เขาไม่ให้เราก้าวเดินออกไป

ฉะนั้น สิ่งนั้นวางไว้ แล้วทำสิ่งที่เป็นประโยชน์เท่านั้น สิ่งที่เป็นประโยชน์เพื่อสังคม เพื่อต่างๆ เพื่อลูกหลาน เพื่อจรรโลงศาสนาตลอดไป แล้วเราก็ย้อนกลับมาดูเราตลอด แล้วถ้าเราพ้นจากกิเลสได้ จะเป็นประโยชน์กับเรามาก เอวัง